

Archeologienota

Wijnegem, Merksemsebaan 298
Deel 2: Programma van Maatregelen

Inhoud

1	Administratieve gegevens	1
2	Gemotiveerd advies.....	2
2.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	2
2.2	Waardering archeologische vindplaatsen	2
2.3	Impactbepaling	3
2.4	Bepalingen van de maatregelen	3
2.4.1	Kennispotentieel verder (voor)onderzoek	3
2.4.2	Volledigheid van het (voor)onderzoek	3

1 Administratieve gegevens

Algemeen

Naam site	Wijnegem, Merksemsebaan 298
Ligging	Merksemsebaan 298, gemeente Wijnegem, provincie Antwerpen
Kadaster	Gemeente Schoten, Afdeling 3, Sectie C, Percelen 479E en 479F Gemeente Wijnegem, Sectie A, Percelen 3G, 3H en 11M
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2021-0543
Reeds uitgevoerd vooronderzoek	Bureauonderzoek (2021D240)
Bewaarplaats archief	nvt

Actoren

Auteur	Margot Vander Cruysen
Betrokken actoren	Margot Vander Cruysen Ben Terryen
Betrokken derden	nvt

Plangebied

Oppervlakte plangebied	Ca. 53.300 m ²
Kartering gewestplan	1000: Bedrijvenzones en 0100: woongebieden

2 Gemotiveerd advies

2.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het onderzoeksgebied is volgens het beschikbare historische kaartmateriaal tot in het midden van de 20ste eeuw steeds onbebouwd gebleven. Het is gesitueerd in een nat, moerassig land in de vallei van het Klein Schijn, welke doorheen het plangebied meanderde. Vanaf het einde van de 19de eeuw werd het Klein Schijn geleidelijk aan rechtgetrokken. In diezelfde periode werd ten noorden van het plangebied de Kempische Vaart aangelegd, een gegraven kanaal tussen Antwerpen en Bocholt. Rond 1930 werd de vaart ter hoogte van het plangebied opgenomen in het Albertkanaal. Op het einde van de 20ste eeuw werd het Albertkanaal op zijn beurt verbreed. In deze periode geraakt de omgeving rond het plangebied sterk geïndustrialiseerd. Ter hoogte van het plangebied zelf wordt een 'mortalhoek' gevormd. Tot op heden is het plangebied sterk verhard en bebouwd en wordt het gebruikt als opslagplaats voor bouwstoffen.

2.2 Waardering archeologische vindplaatsen

Het uitgevoerde bureauonderzoek bracht geen concrete aanwijzingen over de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats binnen het onderzoeksterrein. Gezien de landschappelijke ligging van het terrein en gekende archeologische gegevens in de omgeving is een verwachting voor rurale archeologische sites uit de steentijden, metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen. Door de werking van de rivier is het mogelijk dat het bodemarchief op verschillende tijdstippen afgedekt werd door overstromingssedimenten. De kans dat de archeologisch relevante lagen op grotere diepte voorkomen is daardoor aanwezig. Toch dient ook rekening gehouden te worden met het erg dynamische karakter van de rivier in het verleden waardoor het onzeker is of deze omgeving aantrekkelijk was als tijdelijke of vaste woonplaats.

De archeologische verwachting wordt zwaar getemperd door de impact van de gekende verstoringen. De aanleg van de Kempische Vaart en later de omvorming tot het Albertkanaal met bijhorende verbreding hebben de bodem zeker in enige mate geroerd. Ook de rechtekking van het Klein Schijn zorgde voor de nodige verstoring van het bodemarchief.

Binnen het plangebied zijn meerdere gronddepots en andere tijdelijke opslagen van bouwstoffen aanwezig. Het is niet geweten of voor deze opslagfunctie een bouwvoor verwijderd is of overal een verharding aangebracht is. Vermoedelijk is de ondergrond door de opslag, de aan- en afvoer, enigszins gecompacteerd. De bodemkaart toont aan dat de grond ten zuiden van het kanaal opgehoogd werd tijdens het uitgraven van deze waterweg. De exacte dikte van deze ophoging is niet geweten maar wanneer de nota van het archeologisch vooronderzoek Schoten Hoogmolenbrug (ID 14337¹) geraadpleegd wordt, kunnen deze gegevens gebruikt worden als basis voor een verwachtingspatroon voor huidig plangebied. In zone 2a, direct grenzend aan het huidig plangebied in het noordoosten, werd aan de hand van het landschappelijk bodemonderzoek een ophogingspakket geregistreerd van 100 tot 190 cm dik. Volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen bevindt deze zone zich op een hoogte tussen + 5,30 en + 5,60 m TAW. Het huidige plangebied bevindt zich zo'n 0,6 tot 1,7 m hoger, tussen + 6,20 en + 7 m TAW. Dit toont aan dat ook binnen huidig plangebied een dikke, recente ophoging verwacht kan worden, die mogelijk zelfs dikker is.

De geplande bodemingrepen zullen een diepteverstoring teweeg brengen tussen 30 en 60 cm-MV. Met vrij grote zekerheid zullen deze verstoringen in opgehoogde grond plaatsvinden. Hierdoor is de kans dat een archeologisch niveau geraakt zal worden onbestaand.

¹ MACHIELS et al. 2020

2.3 Impactbepaling

Het plangebied is heden grotendeels verhard en bebouwd. Alle geplande werken vinden plaats in deze (waterdoorlatende) verharding uitgezonderd diepere funderingen voor de betoncentrale. In eerste instantie worden bestaande wegenis, keerwanden en enkele gebouwen gesloopt. In totaal wordt ongeveer 4.600 m² op-/afgebroken. De gebouwen worden afgebroken tot op het maaiveld. Vervolgens wordt een nieuwe wegenis aangelegd, worden enkele nieuwe gebouwen en keerwanden gebouwd en wordt het Klein Schijn ingebuisd. De nieuwe bouwwerken behelzen samen een oppervlakte van ongeveer 9.400 m², maar liggen verspreid in het plangebied. Er wordt uitgegaan van een diepteverstoring tussen 30 en 60 cm-MV.

2.4 Bepalingen van de maatregelen

2.4.1 Kennispotentieel verder (voor)onderzoek

Om het potentieel op kennisvermeerdering te bepalen bij verder (voor)onderzoek dient de archeologische verwachting geconfronteerd te worden met de geplande bodemingrepen. Enkel wanneer deze eventueel aanwezig archeologisch erfgoed dreigen te verstoren is namelijk noodzaak tot verder onderzoek. Bij de geplande werken zullen enkele bestaande gebouwen, keerwanden en wegenis gesloopt worden. Nadien zal een nieuwe wegenis, deels in waterdoorlatende verharding, nieuwe gebouwen en keerwanden gebouwd worden. In totaal wordt 4.600 m² opgebroken en wordt 9.400 m² aangelegd en gebouwd. Voor al deze ingrepen wordt uitgegaan van een maximale diepteverstoring tussen 30 en 60 cm-MV. Veel van deze werken liggen verspreid in het plangebied en zijn beperkt in oppervlakte. Een groot deel van de nieuwe wegenis bevindt zich bovendien binnen een zone die vandaag ook in gebruik is als wegenis. Al de geplande werken bevinden zich dus grotendeels in reeds geroerde grond. Wanneer de informatie uit de nota Schoten Hoogmolenbrug (ID 14337²) eveneens in rekening wordt genomen, kan uitgegaan worden van de aanwezigheid van een dik, recent ophogingspakket (100-190 cm, vermoedelijk dikker). Bijgevolg zullen alle geplande bodemingrepen met zeer grote waarschijnlijkheid in opgehoogde en verstoorde grond plaatsvinden. Een eventueel aanwezig archeologisch niveau zal zich op veel grotere diepte plaatsvinden, welke niet verstoord zal worden.

Al deze zaken in acht genomen is verder onderzoek in het kader van deze werken niet te verantwoorden.

2.4.2 Volledigheid van het (voor)onderzoek

Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek is er onvoldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon voldoende bepaald worden. Op basis van de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek³ is verder vooronderzoek niet aangewezen.

² MACHIELS et al. 2020

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020 fig.3